ВНЗ «КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ РИНКОВИХ ВІДНОСИН»

Нормативно-правові колізії функціонального підгрунтя фінансового ринку України в умовах воєнного стану

КРАВЧЕНКО АННА СТАНІСЛАВІВНА:
д.е.н., професор

Київ 2022

Рис.1. Нормативно-правові колізії фінансового ринку (джерело: власна розробка)

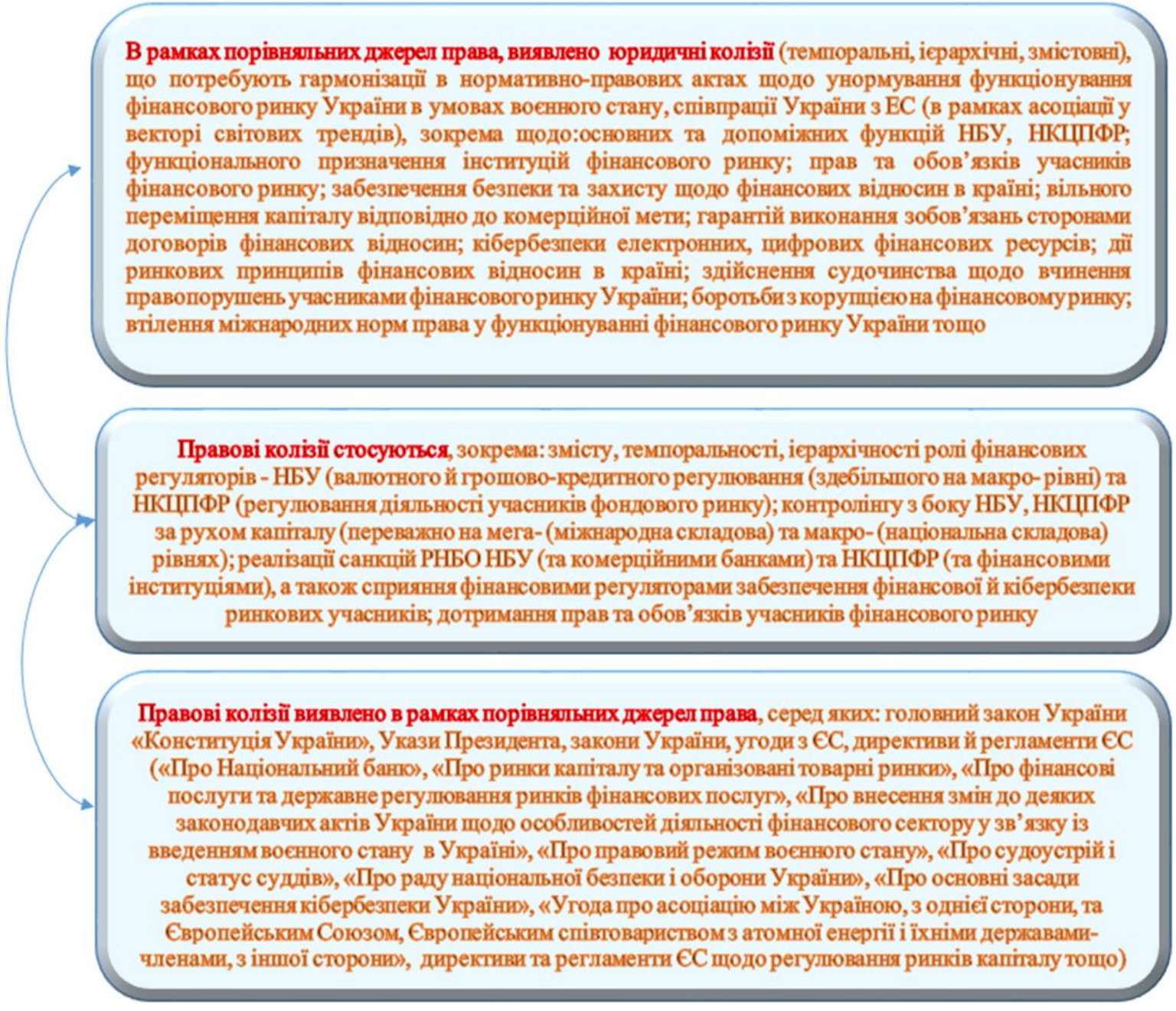

Продовження рисунка (джерело: власна розробка)

У векторі європейського права фінансові регулятори повинні збалансовувати діяльність фінансового ринку, не директивно втручаючись в його функціонування, головним регулятором фінансових відносин має бути ринок, необхідно сформувати належно-функціонуючу судову систему, забезпечити безпеку на фінансовому ринку та сприяти дотриманню прав та обов'язків ринковими учасниками тощо. Разом з тим, фінансові регулятори в умовах воєнного стану України націлені на виконання переважно жорстких функцій нагляду (зокрема щодо питань руху капіталу) та втіленням санкції РНБО (щодо фінансово-економічного сектора), які не достатньо вичерпно сформульовані в рамках додаткових ухвалених рішень та прийнятих положень фінансових регуляторів. У такому разі, чіткий механізм взаємодії НБУ, НКЦПФР з РНБО з урахуванням позиції судочинства, мав би бути змістовно розкритий в ієрархічно-вищих джерелах права.

Необхідно розробити та прийняти у ВРУ закон України «Про функціонування та регулювання фінансового ринку України у воєнний та післявоєнний періоди», який має сформувати гармонічне джерело права щодо чіткого визначення особливостей (функціональних, інституційних, інструментальних, регуляторних, судових, гарантійних аспектів фінансових відносин та відбудови, розвитку й шляхів адаптації до стандартів ЄС у векторі світових трендів функціонування фінансового ринку країни) фінансових видносин в умовах воєнної агресії на теренах України

Джерела права функціонального підгрунтя фінансового ринку України в умовах воєнного стану, потребують вдосконалення щодо: унормування функціонування фінансової системи у воєнний час; врегулювання діяльності учасників фінансових відносин в умовах воєнних викликів; нівелювання фінансових шоків та протидії фінансовій злочинності

Продовження рисунка (джерело: власна розробка)

Рис.2. Swot-аналіз фінансових регуляторів України *(джерело: власна розробка)*

Рис.3 Механізм регуляторних засад НФМУ (*джерело: власна розробка)*

монізація законодавства щодо нормативно-правових колізій фінансового ринку України в умовах воєнного та післявоєнного періоду у векторі адаптації до вимог ЄС та світових трендів

но-правова база ЄС і світових трендів)	**Законодавство України**	**Положення та рішення фінансових регуляторів України**	**Правові колізії**	**Гармонізація законодавства**
асоціацію між Україною, рони, та Європейським опейським співтовариство мної енергії і їхніми нами, з іншої сторони»; ади ЄС: «Кримінальна боротьбу з корупцією», венція про боротьбу з Європейська конвенція тероризмом», «Конвенція , пошук, арешт та ходів, одержаних хом»; комісії ЄС «Про соціальне гуртування»; ція Комісії ЄС: «Щодо а контролю за великими дитних установ», «Про провадження цифрової вку з комплексними в Європейському », «Про Європейський дінки при здійсненні платежів (відносини між установами, торговцями, з надання послуг та «Щодо Європейського нки стосовно трансакцій з ами, що підлягають обігу»; и Ради ЄС: «Про апіталу інвестиційних их установ», «Про ослуги у сфері цінних нагляд за кредитними консолідованій основі»,	Закони України: «Конституція України», «Про правовий режим воєнного стану», «Про судоустрій і статус суддів», «Про раду національної безпеки і оборони України», «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», «Про запобігання корупції», «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», «Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів»; «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»; «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»; «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків»; «Про фінансові послуги та фінансові	-НКЦПФР рішення: регулювання діяльності учасників фондового ринку й гармонізації функціонування ринку капіталу та організованих товарних ринків в умовах воєнного стану; впроваджувала санкційну політику Ради національної безпеки і оборони України (далі – РНБО) на фондовому ринку в період війни; розробляла нові нормативно-правові пруденційні підходи щодо регулювання руху капіталу в умовах воєнних загроз (отже, НКЦПФР з 24.02.2022 р. ухвалила рішення щодо унормування фінансових відносин на фондовому ринку з урахуванням воєнного стану в Україні, зокрема: «Про затвердження Змін до Плану роботи Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку на 2022 рік та Змін до Плану роботи Комітетів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку на 2022 рік»; «Про внесення Змін до Положення про об'єднання професійних учасників ринків капіталу»; «Про особливості верифікації юридичних осіб протягом дії воєнного стану»; «Щодо зупинення дії ліцензій на провадження професійної діяльності на ринках капіталу, у період дії воєнного стану»; «Щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на ринках капіталу та організованих товарних ринках»; «Щодо проєкту Закону України «Про засади санкційної політики України»; «Про внесення змін до	*Правові колізії* (щодо нормативно-правової бази України та ЄС у векторі світових трендів щодо функціонального підгрунтя фінансового ринку в умовах воєнних загроз) стосуються змістовної, темпоральної, ієрархічної узгодженості *щодо:* -нівелювання жорсткої ролі фінансових регуляторів; -уточнення ієрархічної визначенності щодо чіткого функціонального спектру фінансових інституцій; -дотримання принципів ринкового регулювання фінансових відносин; - вільного переміщення та репатріації капіталу на фінансовому ринку; -забезпечення належного функціонування механізму фінансової та кібер-безпеки; -верховенство права; -непорушність принципів судочинства в рамках правосуддя;	*Гармонізація законодавс* (щодо унормування нормативно-правової баз України з ЄС у векторі світових трендів функціонального підгрун фінансового ринку в умов воєнних загроз) відповідн змістовної, темпоральної, ієрархічної узгодженості *здійснена шляхом:* *1)лібералізації та оновле законодавства України щ фінансових відносин;* *2)формування нових поло в законодавстві України фінансового регулювання, стосовно:* -ролі ринку, як головного регулятора фінансових відносин; -нівелювання директивно інституційного втручання процеси фінансового рин -вільного руху капіталу; - ієрархічного визначення чіткого функціонального спектру фінансових інституцій; - верховенство права;

Джерело: власна розробка

су платоспроможності танов», «Щодо річних олідованих звітів банків та ових установ», «Про аконів, постанов та вних положень держав- споживчого кредиту», Ради Європейських в стосовно інформації», ження законів, підзаконних тивних положень стосовно хування, іншого, ніж життя, і визначає ля спрощення ефективного свободою надання послуг ня змін до Директиви» тива Ради ЄС), «Щодо аконів, підзаконних та вних актів, які стосуються йснення діяльності танов» (Друга Директива Щодо приватизованих з обмеженою істю з одним учасником», з розкриття інформації про що були відкриті у Держави- ми типами підприємств, що з законодавством іншої Щодо зобов'язання стосовно орічних бухгалтерських труктурними підрозділами фінансових установ, що ржавах-членах, головний ходиться на території іншої на», «Про координацію но створення, ння та розподілу проспекту, даний» під час пропозиції ів, що підлягають обігу, му колу осіб» (ЄЕС), «Про кредитних установ», «З ло регулярно	компанії»; «Про валюту і валютні операції»; «Про Національний банк»; «Про банки і банківську діяльність»; «Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку» (Указ Президента України); «Про депозитарну систему України»; «Про Державний бюджет України»; «Про віртуальні активи» (не набрав чинності); «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів»; «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»; «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг»; «Про ліцензування видів господарської діяльності»; «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»; «Про адміністративні послуги»; «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»; «Про організацію формування та обігу кредитних історій»; «Про обов'язкове страхування	рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 23.06.2021 № 420 «Про порядок виконання вимог пунктів 10 та 12 розділу XIII Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»; -НБУ положення: Постанови Правління НБУ прийняті після 24.02.2022 році, зокрема: «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану»; «Про врегулювання діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг, небанківських фінансових груп, учасників платіжного ринку, колекторських компаній та юридичних осіб, які отримали ліцензію на надання банкам послуг з інкасації»; «Про діяльність учасників ринку небанківських фінансових послуг у територіальних громадах, що розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні) або на території, яка під загрозою проведення воєнних (бойових) дій»; «Про особливості регулювання та нагляду за здійсненням діяльності з торгівлі валютними цінностями в готівковій формі в період дії воєнного стану»; «Про особливості застосування процедур реєстрації та ліцензування учасників ринку небанківських фінансових послуг у період дії воєнного стану»; «Про внесення зміни до Правил організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України в умовах особливого періоду»; «Про затвердження Положення про випуск електронних грошей та здійснення платіжних операцій з ними»; «Про	-боротьба з корупцією в фінансовому секторі; -імплементації законодавства ЄС (у векторі світових трендів) щодо провадження фінансових відносин в Україні; -зміни директивного регулювання на лібералізацію фінансових відносин в Україні (в рамках контролінгу: валютного, грошово-кредитного, фондового, страхового, лізингового, факторингового, цифрових активів, нерухомості, щодо обігу коштовних металів, торгівлі на біржовому ринку); -набуття чинності ЗУ «Про віртуальні активи»; -удосконалення головних змін зазначених в рішеннях, постановах фінансових регуляторів та внесення поправок до Законів України щодо діяльності відповідних інституцій (ієрархічний чинник правового впливу); -формування нормативно-правового поля регулювання цифровізованого фінансового ринку; - визначення механізму взаємодії фінансових регуляторів з РНБО та	-непорушності принци судочинства в рамках правосуддя; *3) визначення нових нормативно-правових (зокрема статей) в законодавстві Україн фінансово-правоохорон регулювання, економіч розвитку і європейсько інтеграції (у векторі с трендів):* -створення Національн фінансового регулятора -створення Національн інституції по боротьбі з фінансовою злочинніст (НІБФЗ); -зазначення нормативн особливостей співпраці FATF з НІБФ - формування достатнь нормативно-правової б фінансових відносин в воєнних загроз; - представлення механі взаємодії фінансових регуляторів з РНБО та інституціями судочинс зокрема з НІБФЗ; - розкриття основного механізму боротьби з корупцією в фінансово секторі; - формулювання імпле законодавства ЄС (у ве світових трендів) щодо провадження фінансов відносин в Україні;

Джерело: власна розробка

підприємствами, акції
офіційного реєстру
«Щодо координації
створення,
та розподілу списку
буде виданий під час
паперів до офіційного
ї біржі», «Щодо
зи стосовно внесення
о офіційного реєстру
«Про координування
в та адміністративних
очатку та ведення
тних установ», «Щодо
ення ефективного
оди підприємництва та
послуг стосовно
ових агентів та брокерів
хідних заходів стосовно
», «Щодо скасування
ди підприємництва в
рахування, іншого, ніж
тя», «Про скасування
вільного заснування
фінансових установ та
ними незалежних
епрямі податки на
талу», «Щодо
жень на свободу
ності і свободу надання
ерестрахування і
лібералізує грошові
ло невидимих
ов'язаних з рухом
капіталу чи осіб»

цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів»; «Про недержавне пенсійне забезпечення»; «Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати»; «Про Антимонопольний комітет України»; «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю»; «Про кредитні спілки», «Про страхування»; «Про акціонерні товариства»; «Про фінансовий лізинг»; «Про інститути спільного інвестування»; «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг»; «Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними»; «Про платіжні послуги»; «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України»; «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»; «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо факторингу» тощо

схвалення Методики розрахунку банками лімітів відкритої валютної позиції»; «Про внесення змін до Положення про організацію готівкового обігу і ведення емісійно-касових операцій у банківській системі в особливий період»; «Про затвердження Положення про організацію кіберзахисту в банківській системі України та внесення змін до Положення про визначення об'єктів критичної інфраструктури в банківській системі України»; «Про внесення змін до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні»; «Положення про Контактну групу грошового та валютного ринків»; «Про практичне застосування банками вимог щодо реалізації персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій), запроваджених РНБО України»; «Про основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану»; «Про особливості скасування акредитації представництв іноземних банків в Україні в умовах воєнного стану»; «Положення про провадження депозитарної і клірингової діяльності та забезпечення здійснення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів Національним банком України»; «Про заходи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення в зв'язку із введенням воєнного стану»

інституціями судочинства;
-зазначення нормативних особливостей співпраці FATF з українською стороною (в особі правоохоронних інституцій та фінансових регуляторів);
-законодавчі передумови функціонування фінансового ринку України в умовах воєнного та післявоєнного періоду

-внесення поправок (темпоральних, змістов ієрархічних) до Угоди асоціацію між Україно відповідно до змін в законодавстві України;

4)прийняття нових Зак України щодо трансфо фінансового простору:

-«Про функціонування регулювання цифровіз фінансового ринку»;
-«Про Національний фінансовий мегарегуля України»;
- «Про Національну інституцію по боротьбі фінансовою злочинніст
-«Про віртуальні актив (має набути чинності);
-ухвалити рішення про внесення змін до закон України про «Про раду національної безпеки і оборони України» (у ве визначення механізму співпраці з фінансовим регуляторами України, FATF);
-«Про функціонування регулювання фінансово ринку України у воєнн післявоєнний періоди»

Джерело: власна розробка

Рис.4 Механізм імплементації концептуальних засад розвитку фінансового ринку України в умовах воєнних загроз ***(****джерело: власна розробка)*

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!